

College Vergadering

Dossiernummer	2364
Extern Zaak ID	1303222
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	17 maart 2026
Agendapunt	3.5.5
Titel	Aanwijzen 10 gemeentelijke monumenten
Organisatieonderdeel	Team Ruimte, Economie en Duurzaamheid
Eigenaar	Krijnen, Jeroen
Geheimhouding	Openbaar met week embargo
Datum opheffing	25 maart 2026
Portefeuillehouder	Wethouder Sjoerd Wannet

Aanwezigen

Jasper Bloem, Anja de Rouw, Mark Duijtshoff, Wimar Jaeger, Andre Putker, Rick Verschure en Sjoerd Wannet

Afwezigen

Cynthia Creveld

Bijlagen
1303222 – CV – Aanwijzen 10 gemeentelijke monumenten
1303222 – Bijlage 01 – Besluit_aanwijzen_10_gemeentelijke_monumenten
1303222 – Bijlage 02 – Redengevende_omschrijving_Graaf Ottosingel 189–189a
1303222 – Bijlage 03 – Redengevende_omschrijving_Laarstraat 131 – 133_en_Berkelsingel_124–124a
1303222 – Bijlage 04 – Redengevende_omschrijving_Marspoortstraat_16
1303222 – Bijlage 05 – Redengevende_omschrijving_Overwelving 1–3 Spoorstraat 1–3
1303222 – Bijlage 06 – Redengevende_omschrijving_Turfstraat 41–45
1303222 – Bijlage 07 – Redengevende_omschrijving_Molengracht 2
1303222 – Bijlage 08 – Redengevende_omschrijving_Groenmarkt 2–4_en_Waterstraat_84– 86
1303222 – Bijlage 09 – Redengevende_omschrijving_Abersonplein_met_fontein
1303222 – Bijlage 10 – Redengevende_omschrijving_Rosmolensteeg 7
1303222 – Bijlage 11 – Redengevende_omschrijving_urinoir_Berkelkade

1303222 – Bijlage 12 – Adviezen Erfgoedadviesraad
1303222 – Bijlage 13 – Collegevoorstel 723623
1303222 – Bijlage 14 – Collegevoorstel 1270101

Geagendeerd	Vergaderdatum
College Vergadering	17 maart 2026
Memo's en collegestukken (ter info raad)	31 december 2026

Goedkeuringen			
van der Laan, Erik	Akkoord		01-03-2026 18:50
Kasteel, Hendri	Akkoord		11-03-2026 10:38
Wannet, Sjoerd	Akkoord		11-03-2026 12:53

Voorgesteld besluit

Het college besluit, gelet op artikel 5.2 e.v. van de Verordening fysieke leefomgeving gemeente Zutphen 2021 (Vfl 2021), conform bijgevoegd besluit, om de volgende objecten aan te wijzen als gemeentelijk monument:

- Graaf Ottosingel 189–189a Zutphen
- Laarstraat 131–133/Berkelsingel 124–124a Zutphen
- Marspoortstraat 16, 16a–c Zutphen
- Overwelving 1–3/Spoorstraat 1–3 Zutphen
- Turfstraat 41–45 Zutphen
- Molengracht 2 Zutphen (voormalig postkantoor)
- Groenmarkt 2–4/Waterstraat 84–86 Zutphen
- Abersonplein met fontein Warnsveld
- Rosmolensteeg 7 Zutphen en
- urinoir Berkelkade Zutphen.

Besluit

Het college besluit, gelet op artikel 5.2 e.v. van de Verordening fysieke leefomgeving gemeente Zutphen 2021 (Vfl 2021), conform bijgevoegd besluit, om de volgende objecten aan te wijzen als gemeentelijk monument:

- Graaf Ottosingel 189-189a Zutphen
- Laarstraat 131-133/Berkelsingel 124-124a Zutphen
- Marspoortstraat 16, 16a-c Zutphen
- Overwelving 1-3/Spoorstraat 1-3 Zutphen
- Turfstraat 41-45 Zutphen
- Molengracht 2 Zutphen (voormalig postkantoor)
- Groenmarkt 2-4/Waterstraat 84-86 Zutphen
- Abersonplein met fontein Warnsveld
- Rosmolensteeg 7 Zutphen en
- urinoir Berkelkade Zutphen.

BESLUIT AANWIJZEN 10 GEMEENTELIJKE MONUMENTEN

Adres - Graaf Ottosingel 189-189a Zutphen e.a.
Zaaknummer - 1303222

BESLUIT

Het college besluit, gelet op artikel 5.2 e.v. van de Verordening fysieke leefomgeving gemeente Zutphen 2021 (Vfl 2021), om de volgende objecten aan te wijzen als gemeentelijk monument:

- Graaf Ottosingel 189-189a Zutphen
- Laarstraat 131-133/Berkelsingel 124-124a Zutphen
- Marspoortstraat 16, 16a-c Zutphen
- Overwelving 1-3/Spoorstraat 1-3 Zutphen
- Turfstraat 41-45 Zutphen
- Molengracht 2 Zutphen (voormalig postkantoor)
- Groenmarkt 2-4/Waterstraat 84-86 Zutphen
- Abersonplein met fontein Warnsveld
- Rosmolensteeg 7 Zutphen
- urinoir Berkelkade Zutphen

Bijlagen

Onderdeel van dit besluit zijn de bijlagen met de redengevende omschrijvingen van de objecten.

Hierin zijn opgenomen:

- de plaatselijke aanduiding van het gemeentelijk monument;
- de kadastrale aanduiding, en
- een beschrijving van het gemeentelijk monument.

Aan dit besluit liggen verder de volgende bijlagen ten grondslag:

- EAR 2024-085 Advies aanwijzen postkantoor Molengracht 2 Zutphen gemeentelijk monument AVG
- EAR 2024-087 Advies aanwijzen Laarstraat 131-133 Zutphen monument AVG
- EAR 2024-088 Advies aanwijzen Turfstraat 41-45 en Overwelving 1-3 monument AVG
- EAR 2025-090 Advies aanwijzen Marspoortstraat 16 en Graaf Ottosingel 189-189a monument AVG
- EAR 2025-097 Advies aanwijzen monumenten AVG

PROCEDURE

Bevoegd gezag

Op basis van artikel 5.2 van de Vfl 2021 is het college van burgemeester en wethouders bevoegd om een beslissing te nemen over het al of niet aanwijzen van de bovengenoemde objecten en panden als gemeentelijk monument.

Publicatie ontwerpbesluit en indienen zienswijzen

Van de ontwerpbesluiten van 30 september 2025 en 16 december 2025 met het voornemen tot aanwijzing is kennisgeving gedaan op www.officielebekendmakingen.nl. Na beide besluiten heeft het ontwerpbesluit vervolgens 6 weken ter inzage gelegen. Naar aanleiding van deze kennisgeving kon iedere belanghebbende zijn of haar zienswijze indienen. Er is een zienswijze ontvangen op het ontwerpbesluit van 30 september 2025 en twee zienswijzen op het ontwerpbesluit van 16 december 2025. In dit besluit worden de zienswijzen op beide ontwerpbesluiten in één keer behandeld.

Bekendmaking besluit

Op grond van artikel 5:7 van de Vfl 2021 wordt het besluit om toepassing te geven aan artikel 5:2 van de Vfl 2021 schriftelijk bekend gemaakt aan alle zakelijk gerechtigden op de onroerende zaken die vermeld staan in de openbare registers, als bedoeld in artikel 8, eerste lid van de Kadasterwet. De zakelijk gerechtigden kunnen binnen zes weken tegen dit besluit bezwaar maken. Indieners van zienswijzen worden op grond van 3:4 Awb, artikel 3:10 ev. op de hoogte gesteld van het besluit.

OVERWEGINGEN

Het besluit is gebaseerd op de volgende overwegingen:

1. Cultuurhistorie

De als gemeentelijk monument aan te wijzen objecten en gebouwen zijn voor de gemeente Zutphen van architectuurhistorische en cultuurhistorische waarde.

De objecten en gebouwen zijn alle aan de hand van vastgestelde criteria beoordeeld (*Beleidsregel aanwijzen monumenten 2023*). Op grond van architectuurhistorische waarden, stedenbouwkundige waarden, algemeen historische waarden, gaafheid/herkenbaarheid en zeldzaamheid is vastgesteld dat de nu voorgedragen objecten en panden monumentale waarden hebben en van groot algemeen belang zijn voor de gemeente Zutphen. Verwezen wordt naar de redengevende omschrijvingen van de objecten en panden.

2. Verduurzaming

De verduurzaming van de aan te wijzen panden blijft goed mogelijk door innovatieve oplossingen voor het isoleren en energiezuinig maken van gebouwen zonder dat dit ten koste gaat van monumentale waarden en architectonische kwaliteit.

3. Advies Erfgoedadviesraad

De Erfgoedadviesraad heeft in haar adviezen:

- EAR 2024-085 Advies aanwijzen postkantoor Molengracht 2 Zutphen gemeentelijk monument AVG
- EAR 2024-087 Advies aanwijzen Laarstraat 131-133 Zutphen monument AVG
- EAR 2024-088 Advies aanwijzen Turfstraat 41-45 en Overwelving 1-3 monument AVG
- EAR 2025-090 Advies aanwijzen Marspoortstraat 16 en Graaf Ottosingel 189-189a monument AVG
- EAR 2025-097 Advies aanwijzen monumenten AVG

positief geadviseerd over plaatsing op de gemeentelijke monumentenlijst van:

- Graaf Ottosingel 189-189a Zutphen
- Laarstraat 131-133/Berkelsingel 124-124a Zutphen
- Marspoortstraat 16, 16a-c Zutphen
- Overwelving 1-3/Spoorstraat 1-3 Zutphen
- Turfstraat 41-45 Zutphen
- Molengracht 2 Zutphen (voormalig postkantoor)
- Groenmarkt 2-4/Waterstraat 84-86 Zutphen
- Abersonplein met fontein Warnsveld
- Rosmolensteeg 7 Zutphen
- urinoir Berkelkade Zutphen

Verwezen wordt naar de adviezen van de EAR.

ZIENSWIJZE(N)

Er is op het voornemen tot aanwijzen van het object Marspoortstraat 16, 16a-c Zutphen door de eigenaren (VvE) een zienswijze ingediend. Ook zijn er twee zienswijzen ingediend door omwonenden van het aan te wijzen urinoir aan de Berkelkade. De zienswijzen zijn in de daarvoor wettelijk gestelde periode ingediend en daarmee ontvankelijk. De zienswijzen worden hieronder samengevat en voorzien van een reactie.

1. Zienswijze eigenaren Marspoortstraat 16, 16a-c Zutphen (zaaknummer 1264376)

Op 13 november 2025 heeft de vereniging van eigenaren (VvE) van het perceel Marspoortstraat 16 te Zutphen een zienswijze ingediend met betrekking tot het voornemen van het college van B en W om het pand aan te wijzen als

gemeentelijk monument. De zienswijze is ingediend omdat de eigenaar tegen de toekenning van de gemeentelijke monumentale status aan het pand is. Hieronder wordt ingegaan op de zienswijze. De zienswijze is door indiener onderbouwd met de volgende redenen:

a. Bezwaar tegen inperking eigendomsrecht en financiële consequenties

Indiener stelt dat een monumentstatus ervoor zorgt dat zij niet langer zelf kan beslissen over wijzigingen in onroerende zaken binnen de eigen woning of kantoor, zonder dat de gemeente daar enige vorm van compensatie tegenover stelt. Indiener stelt dat in gevallen waarin de staat de rechten van burgers, ondernemers of instellingen inperkt, deze tegenwoordig altijd enige vorm van compensatie biedt. Tevens stelt indiener dat tegen de hogere lasten (en mogelijke waardevermindering) van een monument-status de gemeente daar alleen de mogelijkheid van een laag-rentende lening bij de provincie tegenoverstelt.

Reactie:

Het eigendomsrecht is een absoluut recht dat niet wordt betwist. Wel is het zo dat het college de bevoegdheid heeft om publiekrechtelijke beperkingen op te leggen. In dit geval doet het dat als onderdeel van het aanwijzen van het pand als gemeentelijk monument met het doel om cultuurhistorisch erfgoed voor de toekomst te behouden. Compensatie is daarbij niet verplicht. Het college ziet de negatieve gevolgen voor de economische waarde van het eigendom door een monumentstatus van het pand onvoldoende onderbouwd. Onderzoek in het verleden heeft overigens aangetoond dat de invloed van een monumentstatus op de verkoopsom, positief of negatief, niet één op één aantoonbaar is (Bade/Smit, *Eigen haard is goud waard*, 2010). Voor gemeentelijke monumenten zijn subsidiemogelijkheden beschikbaar die tijdens een gesprek met indiener op 13-11-2025 mondeling zijn toegelicht.

b. Uitstellen procedure tot na vaststellen afwegingskader

Indiener verwijst naar kanttekening 1.3 van het collegevoorstel bij het voornemen tot aanwijzing, waarin het college stelt dat onduidelijk is wat eigenaren wel en niet kunnen veranderen aan hun monument en aangeeft dat een Zutphens erfgoedprogramma wordt voorbereid waarin het behoud, het benutten en het beleven van het Zutphens erfgoed centraal staat en waarin een transparant afwegingskader met algemene regels voor monumenten en hun eigenaren een plek zal krijgen. Indiener stelt dat het 'overeenkomstig normen van behoorlijk bestuur' voor de hand ligt dat 'het college procedures tot het aanwijzen van gemeentelijke monumenten uitstelt tot na het vaststellen van dit afwegingskader door de Gemeenteraad.'

Reactie:

Wettelijk zijn de Omgevingswet en de Verordening voor de Fysieke Leefomgeving 2021 momenteel de bestaande kaders waarbinnen het college beslissingsbevoegdheid heeft om wel of niet een vergunning af te geven, daarbij geadviseerd door de commissie voor Ruimtelijke Kwaliteit en Cultuurhistorie (RKC). Dit is een ander besluitvormingsproces dan het aanwijzen van de monumenten en staat hier ook los van. Er is daarom geen reden om het besluit op dit punt aan te passen of aan te houden. Het college heeft de ambitie om een transparant afwegingskader op te stellen met algemene regels voor monumenten en hun eigenaren om een vergunning te krijgen, maar dat heeft geen invloed op het voorliggende collegevoorstel.

c. Gebouw niet in goede technische staat.

De VvE is het niet eens met de stelling van het college in kanttekening 1.4 van het collegevoorstel bij het voornemen tot aanwijzing dat het gebouw in goede technische staat is. De VvE wijst op verzakkingen aan de Oostzijde van het pand en de afscheidingsmuur en de mogelijke fundering op resten van de stadsmuur.

Reactie:

Deze zienswijze is terecht. Het college is bij haar uitspraak over de technische staat uitgegaan van een indruk vanaf de straat en erkent dat daarmee geen definitieve uitspraken kunnen worden gedaan over niet-zichtbare gebreken. Mocht het gebouw zich overigens niet in een goede technische staat bevinden, betekent dat niet dat het monument daardoor niet aangewezen zou kunnen worden. Ten aanzien van het uitvoeren van onderhoud is in een gesprek met indiener op 13-11-2025 aangegeven dat daarvoor voor gemeentelijke monumenten subsidiemogelijkheden bestaan. Hiermee draagt het college bij aan de vaak hogere onderhouds- en restauratiekosten voor monumenten ten opzichte van niet-monumenten.

2. Zienswijze (zaaknummer 1298805)

Indiener is het niet eens met het aanwijzen van het urinoir als gemeentelijk monument.

a. Het urinoir is naar mening van de indiener niet historisch of beeldbepalend voor de binnenstad, mede door het niet meer aanwezig zijn van de bioscoop die aan de plaatsing ten grondslag lag.

Reactie:

Het college is met de Erfgoedadviesraad van mening dat het gaat om zeldzaam en bijzonder straatmeubilair met veel objectwaarde, waarbij cultuurhistorische waarde is gelegen in de plek en is het eens met de waardering van het urinoir zoals opgenomen in de redengevende omschrijving. De historische relatie met de verdwenen bioscoop is daarbij slechts één van de aspecten die van belang zijn voor de bepaling van de cultuurhistorische waarde van het urinoir. Dat het urinoir niet historisch is of beeldbepalend ziet het college anders. Zo is het cultuurhistorisch belang van gemeentelijke monumenten niet alleen gelegen in een hele hoge leeftijd, zoals bijvoorbeeld van de vele middeleeuwse huizen in de binnenstad. Elke tijdlaag is van belang en dat geldt in Zutphen zeker voor de periode van de wederopbouw na WOII waarvan het urinoir onderdeel is. Dat het urinoir niet beeldbepalend zou zijn, is voor het college geen bezwaar om het urinoir aan te wijzen als gemeentelijk monument. Het is juist een wezenlijk kenmerk voor het type en de functie van het urinoir dat bewust is geplaatst om niet al te veel op te vallen in het straatbeeld.

b. Het urinoir is beklad met graffiti, stinkt en is vervuild.

Reactie:

Het urinoir is opgenomen in het jaarlijkse beheer- en onderhoudsprogramma van de gemeente Zutphen en de binnenzijde wordt regelmatig schoongespoten en gereinigd. Dat betreft indien nodig ook de buitenzijde. Het bouwwerkje is in de laatste 20 jaar af en toe gevallen aan bekladding met spuitbussen en steeds gereinigd. Dat zal ook nu weer gebeuren. De bekladding is dus van tijdelijke aard.

c. Indiener is van mening dat bescherming en behoud moet gebeuren met een hedendaagse blik.

Reactie:

Bescherming en behoud van erfgoed gebeurt in de gemeente Zutphen altijd met een hedendaagse blik. Veertig jaar geleden stond de periode 1850–1940 sterk in de belangstelling en werden gebouwen uit die tijd aangewezen als gemeentelijk monument. Nu geldt dat voor objecten en panden uit de wederopbouwperiode en ook de interesse in het erfgoed uit de periode 1965-1990 neemt toe. Het aanwijzen van het urinoir als gemeentelijk monument wordt niet los gezien van een veranderende tijdgeest. Het college ziet dat als de essentie van het beschermen van erfgoed als gemeentelijk monument. Daarbij worden maatschappelijke veranderingen niet uit het oog verloren.

d. Indiener is van mening dat aan het urinoir een discriminerend karakter zit.

Indiener stelt dat slechts een heel klein deel van de bevolking gebruik kan maken van deze specifieke voorziening en dat dit object een hele grote bevolkingsgroep expliciet uitsluit zonder dat gekeken wordt om het inclusiever te maken.

Reactie:

Het college kan zich niet vinden in dit standpunt. Het urinoir wordt en kan door eenieder worden gebruikt, waarbij staand of gehurkt de behoefte kan worden gedaan.

3. Zienswijze (zaak 1302657)

Indiener is van mening dat het urinoir niet aangewezen dient te worden als monument, maar moet worden afgebroken.

a. Het urinoir doet afbreuk aan het fraaie stadsgezicht van Zutphen.

Reactie:

Het college is het niet eens met deze zienswijze en is van mening dat het urinoir daaraan als een eigen tijdlaag in het straatbeeld juist een bijdrage levert en bovendien van cultuurhistorische waarde is.

b. Het urinoir voorziet in een behoefte van mannen en een enkele keer van vrouwen.

Reactie: Het is goed om te weten dat uit waarneming blijkt dat het gebouwtje wordt gebruikt waarvoor het is bedoeld, door eenieder. Dit pleit voor het behoud van het urinoir op deze locatie.

c. Indiener heeft waardering voor de cultuurhistorische schets, de bouwkundige beschrijving en de blik op de geschiedenis.

Reactie: Het college van B en W van de Gemeente Zutphen dankt indiener voor het compliment.

d. Het urinoir is beklad.

Reactie:

Het urinoir is opgenomen in het jaarlijkse beheer- en onderhoudsprogramma van de gemeente Zutphen en de binnenzijde wordt regelmatig schoongespoten en gereinigd. Dat betreft indien nodig ook de buitenzijde. Het bouwwerkje is in de laatste 20 jaar af en toe ten prooi gevallen aan bekladding met spuitbussen en steeds gereinigd. Dat zal ook nu weer gebeuren. De bekladding is dus van tijdelijke aard.

e. Het urinoir dient te worden afgebroken tenzij het wordt geconserveerd en hiervoor middelen beschikbaar worden gesteld.

Reactie: Met het aanwijzen van het urinoir als gemeentelijk monument is sloop van het urinoir niet aan de orde. Ten behoeve van de conservering maakt het urinoir nu al deel uit van het gemeentelijk beheer- en onderhoudsprogramma.

Conclusie

De ingediende zienswijzen hebben niet geleid tot aanpassingen in het besluit tot aanwijzing als gemeentelijk monument.

Aldus besloten te Zutphen, op 17 maart 2026

Het college van burgemeester en wethouders van Zutphen,
de burgemeester, de secretaris,

Redengevende omschrijving Gemeentelijk Erfgoedregister

Monumentnummer: 1499

Gegevens object

Naam: ---
Adres: Overwelving 1-3,
Spoorstraat 1-1a/3-3a
Postcode: 7201 LT, 7201 JM
Plaats: Zutphen
Kadastrale aanduiding: Zutphen, sectie F,
9718 en F9719
X-Y coördinaten: 210369, 461944
Architect: N. van der Laan,
J.J. Brugman
Bouwjaar: 1949-51
Aanpassingen: 1963, 1975, 1979, 1991
Beschrijving: J. Krijnen
Datum beschrijving: 11-2024
Datum besluit B&W: 17-03-2026

Omschrijving van het monument

Situering en historie

Overwelving 1-3/Spoorstraat 1-3 is de rechterhelft van een bouwblok aan de zuidzijde van het gelijknamige plein en is gebouwd in een deel van de binnenstad van Zutphen dat na de Tweede Wereldoorlog moest worden herbouwd. Het vooroorlogse stratenplan tussen Berkel en spooremlacement en tussen IJssel en de middeleeuwse wijk Nieuwstad werd in het wederopbouwplan 1948 geheel nieuw gestructureerd. Onderdeel van de plannen waren een nieuw station met stationsplein en de nieuwe Stationsstraat, loodrecht in de as van het station naar de binnenstad van Zutphen. De Stationsstraat sloot daar aan op de Overwelving, die viel in het overgangsgebied tussen de verwoeste stationswijk en het behouden deel van de binnenstad.

In het wederopbouwplan werd niet alleen voorzien in het herstel van de schade en de wederopbouw van verwoeste panden. Ten behoeve van de afwikkeling van het verkeer werd ook sloop en nieuwbouw mogelijk gemaakt om een nieuwe weg door de stad aan te leggen. Herstructurering van de Overwelving vormde in deze nieuwe verbinding een belangrijk onderdeel. Verkeer kon zo vanaf de brug over de IJssel via de Molengracht, de Overwelving en de Rijkshage naar de Warnsveldse weg en vanaf 1973 via de Kleine Omlegging de stad uit en in geleid worden.

Om de nieuwe brede verkeersweg te krijgen en het nauwe gedeelte van de Overwelving bij het kruispunt met de Turfstraat en de Nieuwstad te verbreden, werden een aantal

winkelpanden afgebroken. Omdat er grote behoefte bestond aan winkelruimtes die tijdelijk door een ondernemer kon worden gebruikt, in afwachting van de herbouw van zijn eigen pand, kregen de eigenaars vervangende ruimte aangeboden in twee zogenaamde wisselwinkels met bovenwoningen. Deze werden daartoe al in een vroeg stadium van de wederopbouw op de hoek van de Overwelving en de Rozengracht gebouwd. Deze hadden de toegang naar de Overwelving. Het derde winkeltje zat in een kleine aanbouw, met de etalage gericht naar de Rozengracht. De ingang zat in de zijkant, aan de Overwelving. Boven het pand werden vier woningen gerealiseerd met de entree aan de Spoorstraat.

Een jaar later, in 1951-'52, werd de nieuwe zuidelijke wand van de Overwelving aan de oostzijde in aansluitende vorm en architectuur voltooid met de bouw van Turfstraat 41-45. Later verhuisden de winkeliers naar hun nieuwe winkelpanden, die bij het bredere kruispunt waren gebouwd. De wisselwinkels werden weer aan anderen verhuurd. Tussentijds werd eveneens aan de Overwelving de nieuwe G.T.M. bushalte met kiosk gebouwd en in 1952 werd even verderop het nieuwe postkantoor voltooid, dit om een indruk te geven van de omvangrijke stadstransformatie in deze periode rond de Overwelving.

Beschrijving

Het pand bestaat uit een hoofdvolume van drie bouwlagen en een flauw schilddak. Het gebouwvolume heeft zowel op de hoek van de Rozengracht en Spoorstraat, als aan de andere gebouwszijde aan de Spoorstraat een teruggezette hoek. Het hoofdvolume van het gebouw is met andere woorden aan de zijde van de Overwelving breder dan aan de Spoorstraat. De hoek van de Rozengracht en Spoorstraat is in het ontwerp van het gebouw gevuld met een kleine uitbouw van één bouwlaag onder een schilddak met etalages aan de Rozengracht en een voordeur aan de naar de Overwelving gericht korte zijde. Verderop in de Spoorstraat is het pand met een klein steegje – afgesloten met een dubbele houten deur – gescheiden van het buurpand.

Het ontwerp kwam tot stand door architect N. van der Laan (1908-1986) uit Den Bosch, geassisteerd door J.J. Brugman uit Utrecht. Nico van der Laan startte in 1946 zijn eigen bureau, maar hij was al in 1941-42 samen met zijn vader L. van der Laan betrokken geweest bij de eerste wederopbouwphase van Rhenen.

Nico van der Laan was de broer van benedictijner monnik en architectuurhistoricus Dom Hans van der Laan met wie hij vanaf de jaren 1930 samenwerkte, vooral voor kerkelijke opdrachten, en van 1945 tot 1973 samen met Cees Pouderoyen een cursus 'Kerkelijke architectuur' gaf. In deze cursus voor collega-architecten probeerden zij de maatstaven en grondslagen van echte architectuur te herontdekken. Dit gedachtengoed en het uitdragen ervan staat ook bekend als de Bossche School. Van belang in zijn ontwerpen was het zoeken naar de perfecte verhoudingen tussen lengte, breedte en hoogte en van de symmetrie tussen de maten van het geheel maar ook van de delen ten opzichte van elkaar. Deze zoektocht naar verhoudingen stond aan de basis van het zo genoemde *Plastische Getal*, een ontwerpprincipe van Dom Hans van der Laan waarin een verhouding van 1:1,324718 centraal stond. Niet alleen in het platte vlak maar ook driedimensionaal. Ofschoon de publicatie *Het Plastische Getal* pas in 1967 werd gepubliceerd, lijkt in de gevels van het door zijn broer ontworpen gebouw aan de Overwelving hiervan al iets zichtbaar, bijvoorbeeld in de verhouding van de vensters in relatie tot de massa van het muurwerk waarin deze zijn geplaatst. Ook de voor de gevels gebruikte handvorm bakstenen en grof geborstelde voegen, waarvoor de zelfde samenstelling werd gebruikt als voor de metselspecie, zijn bij diverse andere ontwerpen van Nico en Dom Hans van der Laan terug te vinden en kunnen bijna als "Wahrzeichen" van Bossche Schoolarchitectuur worden gezien.

Exterieur

De gevel aan de Overwelving is op de begane grond gepleisterd en heeft een symmetrische indeling met twee winkelpuizen die elk bestaan uit een entree, geflankeerd door grote

etalageruiten. Het pleisterwerk sluit aan op de kleine balkonnetjes op de eerste verdieping. Beide entrees hebben een teruggeplaatste deur met een licht getoogde bovendorpel met erboven een vrij geplaatst vierkant bovenlicht dat is verbijzonderd met siersteentje langs elke zijde. De entree links is in het verleden voorzien van een kunststof deur, rechts is een houten deur in gebruik. De dagkanten zijn betegeld, links zijn deze overgesaust. Wat betreft de etalageruiten, deze staan rechts op een gemetselde plint van handvorm bakstenen, "miskleurige metselklinker in waalformaat", gemetseld in onregelmatig verband. Bij de linker pui is dit metselwerk gepleisterd en zijn op enig moment de ruiten naar maaiveld doorgetrokken. Naderhand is hier een extra dorpel tussen gezet om optisch weer aan te kunnen sluiten bij de plintheogte van de rechter pui.

Het rechterdeel van de pui is om de hoek op de kopse gevel aan de Rozengrachtzijde op gelijke wijze uitgevoerd met een gemetselde plint en hier voorzien van twee etalageopeningen waarvan de rechter in het verleden is dichtgezet.

De gemetselde gevel boven de winkels is uitgevoerd in onregelmatig verband met "nervige handvormsteen in dun waalformaat (hardgrauw)" conform bestek met grof geborstelde voegen van 1,5 centimeter. Voor de voegspecie is dezelfde samenstelling gebruikt als de metselspecie.

De gevel heeft een verdeling in negen vensterassen. Er is afgezien van een tiende vensteras, zodat de rechterhoek van het gebouw als brede gemetselde muurdam is uitgevoerd.

Op de eerste verdieping zijn de vensters boven de winkelentrees uitgevoerd als Franse balkons met openslaande deuren, omkaderd met een band van stucwerk. Stalen hekwerken voor de deuren dienen als doorvalbeveiliging. Deze zijn voor de gevel geplaatst op kleine vooruitgeschoven betonnen plateaus. Beide hekwerken zijn voorzien van een cirkelvormig element waar in het midden een vlaggenhouder is opgenomen. De twee middelste hekstijlen naast de cirkel zijn op elk hekwerk bekroond met een metalen bol. De deuren zijn uitgevoerd als houten deuren met glaspanelen tussen een horizontale roede. De kozijnhoeken zijn kwarthol geprofileerd.

De vensters in de gevel zijn uitgevoerd met stolpramen en hebben een steens, licht getoogde strekse ontlastingsboog en een onderdorpel van kops geplaatste, schuin afwaterende bakstenen. De ramen zijn alle uitgevoerd met een horizontale glasroede. De twee linker vensters en het rechter venster op de eerste verdieping zijn wat dieper naar onderen uitgevoerd dan de overige. Op de tweede verdieping zijn de ramen in het verleden vervangen. Hierbij bleven de breedte- en hoogtematen van het raamhout gelijk, maar is het raamhout naar voren iets dikker uitgevoerd en voorzien van dubbel glas. Tevens zijn daarbij enkele ramen vastgezet en uitgevoerd met smalle aluminium ventilatieopeningen in de bovenste raamregels. Op de eerste verdieping waren tijdens de beschrijving nog enkele ramen uit de bouwtijd aanwezig.

De kopse gevel van het pand aan de Rozengracht verspringt aan de achterzijde enkele meters, maar komt op de begane grond door de aanwezigheid van het kleine winkelpaviljoen juist een meter naar voren. Dit paviljoen is een vrijwel eigenstandig bouwvolume met een rechthoekige plattegrond waarvan de gevel aan de Rozengracht wordt bepaald door twee gemetselde penanten met ertussen twee grote gekoppelde etalageruiten op een gemetselde plint. Het metselwerk is gelijk aan dat voor de plintzone van het hoofdvolume en waarvoor grotere en donkerder bakstenen zijn gebruikt dan voor het opgaande metselwerk daarvan.

Aan de zijde van de Overwelving is de voordeur van het gebouwtje gesitueerd. Het is een verdiept geplaatste houten deur met bovenlicht met een gemetselde stoep in het ondiepe portiek. De deur kent twee glasvakken met een horizontale roede ertussen. Het bovenlicht is met een plaat dichtgezet.

De opbouw van het paviljoen is klassicistisch. De muurpenanten zijn uitgevoerd als pilasters, aan de bovenzijde afgedekt met een dubbele laag, iets uitkragende oranjerode tegels die een

omgaande betonnen latei dragen. De vakken tussen de pilasters liggen terug, aan de zijde van de Spoorstraat is het vak gevuld met bruinrood metselwerk waarin een kozijn met dubbele deuren met glasvakken is opgenomen. Het kozijn wordt ontlast met een flauw getoogde gemetselde segmentboog. Een klein hoogteverschil met het trottoir is tussen de pilasters opgelost met een traprede van betontegels.

De gevels van het hoekgebouwtje worden afgesloten met een als geprofileerde bakgoot uitgevoerde kroonlijst met erboven het schilddak dat is belegd met gesmoorde oude holle pannen.

Het metselwerk boven de begane grond van de Overwelling is doorgezet in de kopse gevels van het gebouw aan de Rozengrachtzijde. Dit is ook het geval voor de vensters. De twee exemplaren op de eerste verdieping hebben hetzelfde formaat als het rechtervenster aan de zijde van de Overwelling. De vensters op de tweede verdieping erboven volgen het schema van de lange gevel aan de Overwelling en zijn kleiner. Ook de segmentbogen boven de bovendorpels en de gemetselde onderdorpels zijn gelijk. De twee vensterassen zijn asymmetrisch in de gevel geplaatst, de linker vensteras staat boven de hartlijn van de etalage op de begane grond, voor de rechter vensteras is ervoor gekozen om deze meer naar rechts te plaatsen zodat er sprake is van ongelijke muurdambreedten.

In het terugliggende rechter gevelvlak boven het kleine paviljoen zijn de twee vensters vrijwel in het hart van de gevelas geplaatst. Hier heeft het venster op de eerste verdieping dezelfde formaat als de eerder beschreven vensters op de tweede verdieping. Het naar de Spoorstraat gerichte gevelvlak hier links van is geheel blind gelaten en uitgevoerd in het zelfde metselwerk als hiervoor beschreven.

De lange *gevel aan de Spoorstraat* is vijf vensterassen breed en bestaat uit een reeks van zes vlak gepleisterde pilasters op de begane grond met gepleisterd fries erboven die het metselwerk 'dragen' van de twee verdiepingen. De pilasters, die op de hoeken breder zijn, zijn net als bij het kleine paviljoen, aan de bovenzijde voorzien van twee lagen, iets uitkragende oranje-rood gebakken tegels als beëindiging. Het fries heeft aan de bovenzijde een naar voren komende cordonlijst.

De pilasters staan op een 'basement' van drie lagen donkerbruine handvormbaksteen van hetzelfde type dat voor het hoekpaviljoen is gebruikt en ook is toegepast voor de plint van de gevel aan de Spoorstraat. In de twee rechter vensterassen is deze plint doorbroken door twee vensters. Deze vensters zijn in 1975 geplaatst en in 1991 doorgetrokken tot op het maaiveld. In de oorspronkelijke situatie zaten hier dezelfde vensters als links in de gevel. De gevelopeningen zijn aan de bovenzijde ontlast met een flauwe segmentboog. Deze zijn ook toegepast boven de bovendorpels van de vensters in de twee linker vensterassen. Dit zijn draairamen van het zelfde type als die op de verdiepingen. In de middelste vensteras is de entree naar de bovenwoningen geplaatst. De deuropening wordt aan de bovenzijde met een strekse boog afgesloten die aan de onderzijde is gebogen. In het terugliggende kozijn draait een houten deur met twee verticale glaspanelen die beide in het midden door twee horizontale glasroeden met een smal strookje glas worden gedeeld. Boven de strekse boog boven de deur is in het metselwerk een klein bovenlicht aanwezig met een rollaag en schuin gemetselde lekdorpelstenen.

In de gevel boven de pilasters is op de eerste en tweede verdieping hetzelfde formaat venster met draairamen toegepast als op de tweede verdieping van de gevel aan de Overwelling. Met uitzondering van het middelste venster in het trappenhuis zijn op de tweede verdieping de ramen met gelijke breedte- en hoogtematen vervangen. Net als aan de Overwellingzijde is in deze gevel het raamhout naar voren wat dikker uitgevoerd om dubbel glas te kunnen plaatsen. Tijdens de beschrijving dateerden de drie vensters rechts op de eerste verdieping nog uit de bouwtijd.

De steeg tussen de rechterzijde van het pand en het buurpand is afgesloten door een gemetseld poortje met een dubbele houten deur, aan de bovenzijde ontlast met een gemetselde segmentboog. Het poortje is aan de bovenzijde beëindigd met een uitgemetselde rand met erboven een gepleisterde getande afsluiting. In de steeg is ter hoogte van de woning op de eerste verdieping een balkon aanwezig met een gemetselde balustrade waarin ter versiering gemetselde kruizen zijn aangebracht. Dit balkon is toegankelijk via een venster met dubbele openslaande deuren met bovenlicht en vanaf de zijkant met een houten deur. Op de tweede verdieping zijn in plaats van deuren draairamen aanwezig, gelijk aan het type dat op deze bouwlaag ook aan de zijde van de Overvelving is toegepast. De ramen hier zijn recent vernieuwd door exemplaren van het zelfde model.

De gevels van het gebouw worden aan de bovenzijde beëindigd door een hoofdgestel dat is uitgevoerd met een licht verdiepte zandkleurig gepleisterde band, gevolgd door een enkele laag bakstenen en een verdiept fries om te eindigen met een als kroonlijst vormgegeven bakgoot. De dakvlakken van het samengestelde schilddak zijn belegd met gesmoorde oude holle dakpannen met keperpannen op de hoeken. In het dakvlak aan de Overvelving zijn twee kleine vlakgedekte dakkapellen opgenomen met een draairaam en die aan de bovenzijde zijn beëindigd met een kroonlijst. Aan de zijde van de Rozengracht is een modern dakraam aangebracht, in het dakvlak aan de Spoorstraatzijde zijn twee kleine gietijzeren dakramen. Het dak wordt bekroond met vier forse van baksteen gemetselde schoorstenen, elk met een staande rollaag aan de bovenzijde. De bovenzijde van de schoorsteen op de scheiding met het aanpalende gebouwdeel Turfstraat 41-45 is in het verleden opnieuw opgemetseld.

Interieur

Het gebouw heeft een via de Overvelving te bereiken *winkelruimte* op de begane grond. In eerste instantie was hier sprake van twee winkelruimten. In de tussenmuur is in het verleden een opening gemaakt om beide ruimten te verbinden, maar de twee afzonderlijke winkels zijn ruimtelijk nog goed beleefbaar. Beide ruimten zijn afgewerkt met moderne (plaat-)materialen, het plafond is uitgevoerd als verlaagd systeemplafond. Aan de achterzijde is centraal het trappenhuis gesitueerd geflankeerd door een deel van de winkelruimte. Deze ruimte is links van het trappenhuis met moderne tussenwanden opgedeeld in een werkkamer links en een keukentje waardoor ook het trappenhuis te bereiken is. Dit is een oorspronkelijke situatie om de toiletten in de kelder voor het winkelpersoneel bereikbaar te maken. De twee houten deuren die de linker en de rechterwinkel met het trappenhuis verbinden dateren uit de bouwtijd en zijn uitgevoerd met verticale holle latten en zijn beide voorzien van een klein raampje.

Het trappenhuis is toegankelijk via de Spoorstraat en geeft toegang tot vier *bovenwoningen* met de adressen Spoorstraat 1 en 3 op de eerste verdieping en Spoorstraat 1a en 3a op de tweede verdieping. Alleen de woningen Spoorstraat 3 en 3a zijn bezocht. Via het trappenhuis is behalve de winkeltoiletten tevens de kelder onder het gebouw toegankelijk. De trap is een betonnen constructie die met gele dubbel hard gebakken tegels is afgewerkt. De onderste meter van de wanden in het trappenhuis zijn conform bestek uitgevoerd in cementpleister afgewerkt met betonemaille. Hierop zijn gelakte ronde handleuningën gemonteerd.

Kelder

Een viervaks Bruynzeeldeur met glas in de twee verticale bovenvakken geeft toegang tot de kelderruimte, die is voorzien van een betonnen vloer en dito plafond. In een voorvertrek vier wandkasten. Op het trapbordes halverwege de kelder geven twee vlakke deuren met glaspaneel in het bovenvak toegang tot de winkeltoiletten.

Bovenwoningen

Deze zijn voorzien van voordeuren die gelijk zijn aan de deuren tussen trappenhuis en winkelruimten. Ze zijn voorzien van een ronde bakelieten deurknop en midden onder het raampje is de drukknop voor de deurbel geplaatst. De indeling van de bezochte woningen is gelijk. Deze bestaat uit een gang met deuren naar de keuken en een kleine slaapkamer aan de achterzijde van het appartement en aan het eind overgaag in een centraal gelegen hal die toegang geeft tot een L-vormige woonkamer en een slaapkamer aan de voorzijde van het appartement en waaraan ook de douche en het toilet gelegen zijn. De appartementen Spoorstraat 1 en 1a zijn afgaande op de plattegrond gespiegeld aan die met adres Spoorstraat 3 en 3a. Enige afwijking in de plattegronden is het balkon aan de achterzijde van Spoorstraat 3 op de eerste verdieping, toegankelijk middels dubbele openslaande deuren vanuit de woonkamer. De andere drie appartementen hebben hier een venster.

De appartementen zijn voorzien van steengaas plafonds met kwartrond afgewerkte hoeken. Alleen de woonkamer op de eerste verdieping was voorzien van een verlaagd systeemplafond. De bezochte vertrekken zijn alle middels viervaks Bruynzeeldeuren (nr. 20 in de Bruynzeelcatalogus) toegankelijk. Dit type deur is behalve voor de binnendeuren ook gebruikt voor inbouwkasten in de keuken, de slaapkamers aan de voorzijde en de achterkamer van de woonkamers. De woonkamers hebben een schouw ten behoeve van een gashaard, in Spoorstraat 3 is dat een exemplaar van travertijn met zwarte hoekaccenten onder de mantel, een verdieping hoger is deze kleiner en gepleisterd/gesausd. Of hieronder de oorspronkelijke afwerking nog aanwezig is, is onduidelijk. Vermeldenswaard is tenslotte de bewaard gebleven oorspronkelijke keuken in Spoorstraat 3. Dit is een eenvoudige Bruynzeelkeuken uit de bouwtijd met aan weerszijden van de betegelde wasbak een aanrechtblad van ocriet met onderkasten. Het rechter exemplaar van de twee bovenkasten is vermoedelijk in de jaren 1970 of '80 vervangen (of bijgeplaatst).

Zolder

Het trappenhuis voert naar zolder, alwaar links en rechts van de trap twee kleine vertrekken toegankelijk zijn, die in eerste instantie als extra slaapkamer waren bedoeld voor de appartementen eronder. Een deur rechtvoor voert naar de grote zolder aan de Overwelvingzijde. Hiervan is aan de Rozengrachtzijde met houten traliewerk een deel afgescheiden. Aan de andere zijde is eveneens een zolderdeel afgescheiden. Dit is gebeurd met diverse uit oudere gebouwen hergebruikte vloerdelen, kraaldelen en een okerkleurig geschilderde paneeldeur. Overigens is op zolder de met grenen delen beschoten kapconstructie geheel in het zicht. Deze is uitgevoerd als gordingenkap, en afhankelijk van de plek in de plattegrond, worden deze ondersteund met forse kreupele A-spanten.

Gaafheid

De opzet van het winkel-/woonblok en de gevels van het gebouw zijn sinds de bouwtijd vrijwel ongewijzigd gebleven. Dit geldt voor de vensterindeling, raaminvulling en de afwerking van de bestaande gevels, alsmede voor het dak.

In 1975 en 1991 hebben enkele wijzigingen plaatsgevonden aan de linkerwinkel (Overwelving 1) die met name op de raaminvullingen betrekking hadden. Later werd de pui van Overwelving 1 aan de voorzijde weer enigszins in harmonie gebracht met het rechter deel van het etalagefront aan de Overwelving.

Wat betreft de bovenwoningen is het vervangen van de ramen als meest ingrijpende aanpassing aan te merken. Deze en de eerder genoemde aanpassingen hebben weliswaar gevolgen gehad voor de authenticiteit van het pand, de kwaliteit van de architectuur is bij de verschillende wijzigingen steeds als uitgangspunt genomen en gerespecteerd en het uiterlijk nauwelijks veranderde.

Samenvattend heeft het winkel/woonblok Overwelving 1-3/Spoorstraat 1-1a, 3-3a zijn oorspronkelijke verschijningsvorm en architectuur behouden.

Bouwdossiers

RAZ Arch.nr 324, bouwvergunningen Zutphen 1946-1971

RAZ. Arch.nr.395, bouwvergunningen Zutphen 1971-1989

RAZ. Arch.nr.512, bouwvergunningen Zutphen 1989-2010

Literatuur

- Joosje van Dam, *Wederopbouw in Zutphen*, special Zutphen Monumentaal, Zutphen 2007
- Michel Remery: *Katholieke architectuur in de twintigste eeuw: de vier architecten van de Leidse familie Van der Laan*. Hilversum, Uitgeverij Verloren, 2018.

Waardering

Het winkel-/woonpand Overwelving 1-3/Spoorstraat 1-1a, 3-3a te Zutphen door N. van der Laan en J.J. Brugman uit 1949-'51 is van algemeen belang voor de gemeente Zutphen vanwege de volgende waarden:

Architectuurhistorische waarden

- Vanwege de hoogwaardige kwaliteit van het ontwerp en de uitvoering daarvan.
- Typologisch, als goed voorbeeld van een gecombineerd winkel-/woonpand uit de wederopbouwperiode en van belang om te kunnen voldoen in de grote behoefte aan woon- en winkelruimte in de eerste jaren na WOII.
- Als goed voorbeeld van een uitgevoerd ontwerp van de Nederlandse architect Nico van der Laan, een vanwege de intensieve samenwerking met Dom Hans van der Laan landelijk belangrijk bureau uit de periode rond en na de Tweede Wereldoorlog.

Stedenbouwkundige waarden

- Vanwege de prominente en ruimte-definiërende ligging van het gebouw aan de Overwelving, een belangrijke stedenlijke ruimte en tevens onderdeel van een belangrijke verkeersroute door de stad.
- Als belangrijk gerealiseerd stedenbouwkundig element van een groter bouwblok binnen het wederopbouwplan van het stationsgebied van Zutphen.
- Vanwege de prominente driedzijdige oriëntatie op het kruispunt Overwelving-Rozengracht-Spoorstraat.

Algemeen historische waarden

- Als vroeg voorbeeld van een gerealiseerd gebouw in de wederopbouwtijd en daarmee uitdrukking gevend aan de schaal van de verwoesting in WOII en de grote inzet die in de jaren erna is gepleegd om de stad te herstellen.

Gaafheid/herkenbaarheid

- Vanwege de hoge mate van gaafheid van het oorspronkelijke ontwerp en de gematerialiseerde uitwerking daarvan.

Zeldzaamheid

- In zijn opzet, stijl en uitwerking is het winkel-woonpand aan de Overwelving voor Zutphen een zeldzaam gebouw. Vergelijkbare gebouwen van deze schaal, kwaliteit van architectonische uitwerking en/of functie uit deze periode komen in de stad slechts sporadisch voor.
- In het oeuvre van het architectenbureau van N. van der Laan bevinden zich voor zover bekend behalve het tot hetzelfde project behorende Turfstraat 41-45, geen andere gebouwen uit deze periode in Zutphen of de regio.

Redengevende omschrijving

Het blokje winkels met bovenwoningen aan de Overwelving 1-3/Spoorstraat 1-1a, 3-3a te Zutphen is een historisch gebouw van architectonische en stedenbouwkundige kwaliteit, vanwege het architectonisch ontwerp, het gerealiseerde materiële object en de bijdrage aan de ruimtelijke kwaliteit aan het plein de Overwelving en het kruispunt Overwelving-Rozengracht-Spoorstraat in een deel van Zutphen dat naar aanleiding van wederopbouwplannen na WOII tot stand kwam.

Van stedenbouwkundig en architectuurhistorisch belang is het gegeven dat de architectuur van het object (massa-opbouw, gevelindeling, materiaalgebruik en detaillering) een vanzelfsprekende verbinding maakt met zowel de middeleeuwse, de negentiende-eeuwse en wederopbouwarchitectuur in de omgeving.

Het gebouw is van architectuurhistorische en algemeen historische betekenis als onderdeel van het oeuvre van architect N. van der Laan uit 's-Hertogenbosch en als gematerialiseerd ontwerp binnen de architectuurgeschiedenis van Zutphen tijdens de wederopbouwjaren, daarnaast als tastbaar onderdeel van de beoogde stedelijke verandering in dit deel van Zutphen tijdens de eerste vijftien jaar na de Tweede Wereldoorlog.

Bijlage: afbeeldingen

Foto's

▲ Het blokje woningen en wisselwinkels kort na oplevering in 1951. De bouw van de oostelijke helft van het blok moest nog starten. Het grote witte pand is nadien gesloopt voor de verbreding van de Rijkshage. Foto collectie RAZ

▲ ► De vensters aan de Overwelvingzijde hebben verschillende afmetingen. Foto's J. Krijnen - gemeente Zutphen 2024

▲► Gevels aan de Rozengracht en Spoorstraat met kleine winkelruimte op de hoek en de entree naar de bovenwoningen. Aanpassingen in 1975 en 1991 in het rechterdeel van de gevel aan de Spoorstraat. Foto's J. Krijnen – gemeente Zutphen 2024

◄▲ Trappenhuis voor de bovenwoningen is voorzien van diverse afwerkingen en details uit de bouwtijd zoals voordeuren, traptegels, handleuningen en hekwerk voor de vensters. De wanden van het trappenhuis zijn conform bestek afgewerkt met betonemaille. Foto's J. Krijnen - gemeente Zutphen 2024

◀ Op de eerste verdieping (links) is de schouw in de woonkamer rijker gedetailleerd dan in het appartement op de tweede verdieping.

▼ Bruynzeelleuken op de eerste verdieping.

▼◀ Kamers en kasten zijn in de appartementen afgesloten met viervaks Bruynzeeldeuren. Foto's J. Krijnen - gemeente Zutphen 2024

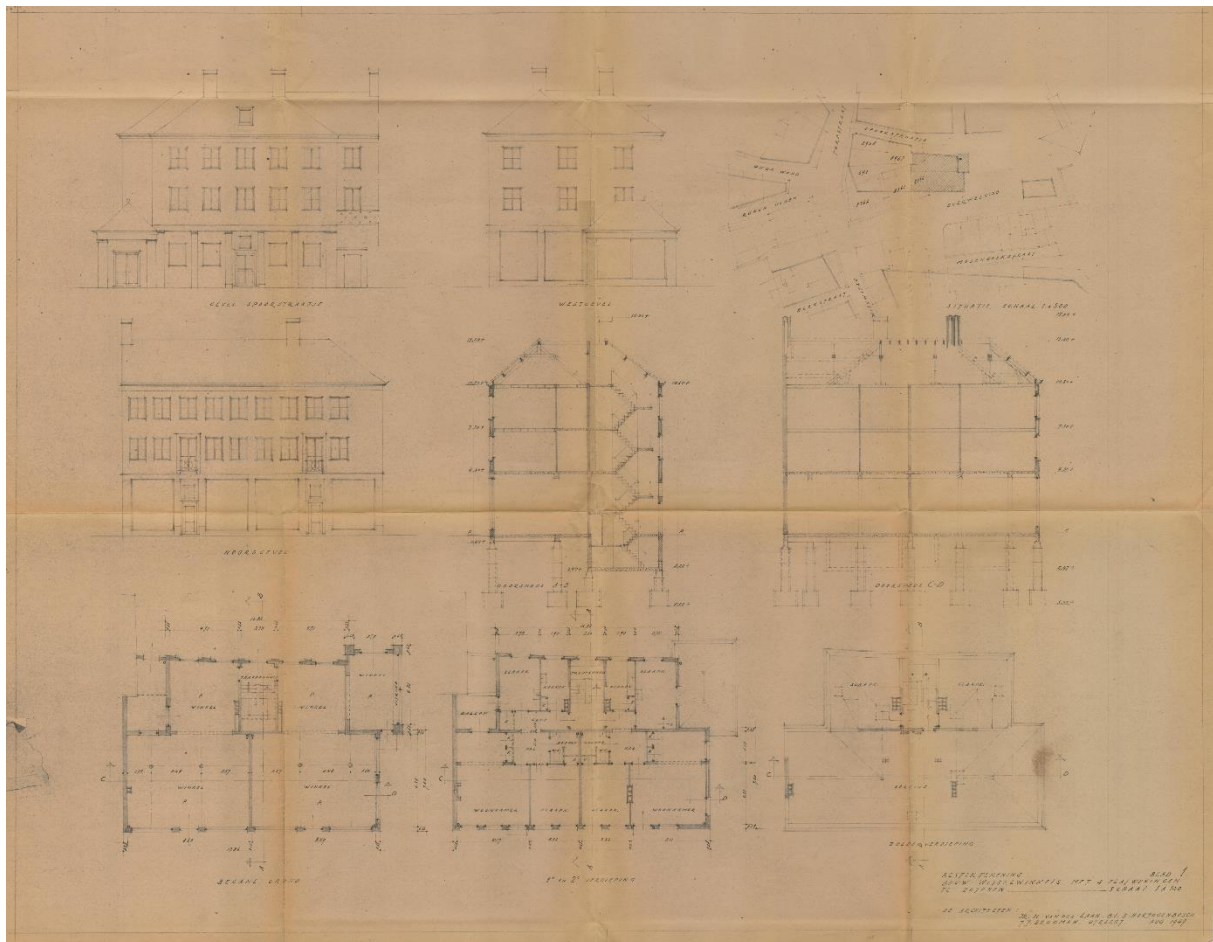
► Steengaasplafonds met afgeronde overgang en verjonging in de aansluiting naar de muren. Foto 2^e verdieping, J. Krijnen - gemeente Zutphen 2024

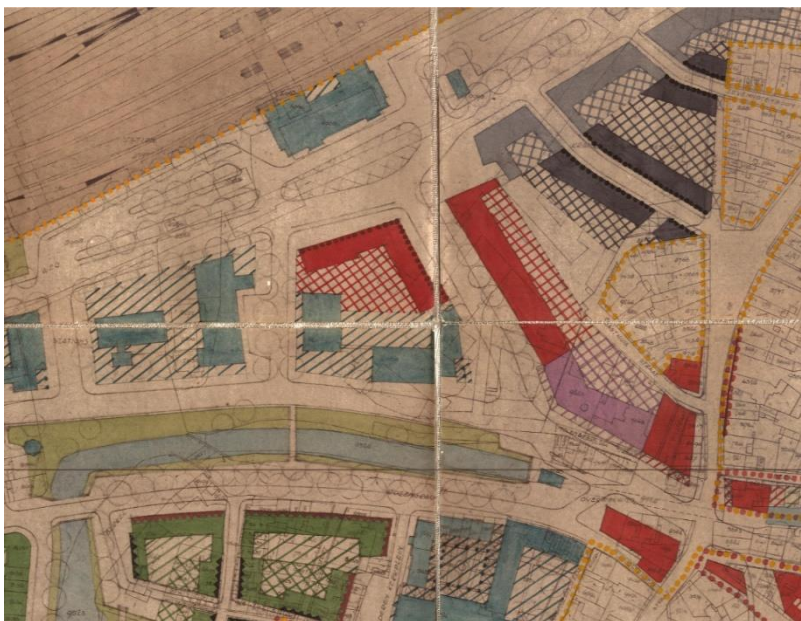

◀ Op zolder zijn tijdens de bouw materialen uit gesloopte panden hergebruikt. Foto J. Krijnen - gemeente Zutphen 2024

Geveltekeningen en plattegrond

▲ Gevels, doorsneden en plattegronden door N. van der Laan en J.J. Brugman uit 1949, opgeleverd in 1951. Collectie Regionaal Archief Zutphen

▲ Plankaart Binnenstad (detail) wederopbouwplan Zutphen 1948. Rechtsonder is de locatie van het blokje met wisselwinkels en bovenwoningen aan de Overwelving rood gemarkeerd. Bron: Erfgoedcentrum Zutphen